

ALLEE EKSPERTIIS II

Arvamus Kadrioru pargi Alumise aia ringkanali äärsete puude tervislikust seisundist ja haljastuslikust väärtusest

Sissejuhatus

Puude ülevaatus toimus oktoobris 2012 ja jaanuaris 2013. Lõunapoolse kanali äärseid puid on varem uuritud septembris ja oktoobris 2010. a.. Viimastel välitöödel pöörati tähelepanu puude tüvede, harude ja okste vigastustele, puude tüvedes ja harudes levivatele mädanikele (seente viljakehade olemasolule) ja muudele puude tervislikku seisundit mõjutavatele teguritele (harude harunemisnurk, tüveõõnsused, plommid tüvedes, tüvede kalle, juurte paljandumine ja vigastused jmt.).

Puude liigiline ja vanuseline koosseis, tervislik seisund ja haljastuslik väärtus

Välitöödel kirjeldati 111 kanalite servas ja kanaliga rööpselt kulgevatest jalgteedest kahel pool olevat puud. Puud on eriliigilised ja erivanuselised.

Harilikke hobukastaneid jäi uuritud alale 54, harilikke vahtraid 24 (mille hulgas loeti üheks kolm lähestikku kasvavat puud), harilikke pärnasid 18, harilikke tammesid 6, harilikke jalakaid 5, harilikke saari 3, künnapuid 1. Hobukastaneid ja pärnasid paikneb kõigis puuridades; enamik vahtraid paikneb põhjapoolse jalgteel ümber; saared, jalakad ja tammed paiknevad peamiselt Alumise aia kanalite siseküljel.

Arvestades puude mõõtmeid ja eeldatavat kasvukäiku, on puude vanus vahemikus (35) 50 kuni 115 (180) aastat. Kõige vanemaid puid (130-180-aastaseid) on harilike pärnade hulgas ja ka künnapuu vanus on umbes 135 aastat. Kõige suurema isendite arvuga liigi hariliku hobukastani isendite vanus jääb vahemikku 60 kuni 120 aastat (v.a. üks puu Mere allée uuest istutusest vanusega umbes 35 aastat). Suurem osa harilikest vahtratest, harilikud jalakad ja harilikud tammed ja osa harilikest hobukastanitest on istutatud 1930-ndate aastate keskpaiku ja samu liike on kasutatud ridade täienduseks ka peale Teist maailmasõda.

1930-ndate aastate istutuses on jalgteede servas kasvavate puude keskmiseks vahekauguseks reas valitud ainult 5 m, mis jätab suurekasvuliste puuliikide vabalt kasvavatele isenditele väga väikse toitumispinna (u 25 m²) ja määrab puud alates keskeast põua-aastatel vee- ja toidupuudusesse. Vee kättesaadavust vähendavad nii A. Weizenbergi tänav oma asfaltkatendiga kui ka tihendatud killustikkatend jalgteel. Nii ongi suurema veenõudlusega hobukastanitel täheldatav võra hõrenemine (juurdekasvude vähenemine) ning suve lõpus ka osadel puudel lehtede enneaegne pruunistumine ja varisemine. Ka mõne pärna ladvaosa on hõrenenud. Nõrgestatud puud on vastuvõtlikud haigustele (sealhulgas tüvemädanikele) ja kahjuritele. Tüvemädanikud on kõigil uuritud vanematel hobukastanitel tavalised, sellele viitavad nii avad tüves, tüveõõnsused kui ka lõhed tüvedes, ühel hobukastanil on õõnsus betooniga plommitud. Enamik vanade pärnade

tüvedest on õõnsustega ja kahel pärnal on õõnsused betooniga plommitud. Ohtlikuid puud on ridades järjest likvideeritud ja varasematel perioodidel (viimati arvatavasti 1950-tel aastatel) on juurde istutatud noori puid. Kolm vana pärna ja üks hobukastan vajavad tüvede ja harude püsivuse hindamiseks lisauuringut, kuna visuaalselt polnud võimalik hinnata tüvede terve puiduosa paksust ega harude seisundit kõrgemal kui 3 m.

Vanemad puud (vanus üle 100 aasta) on hästi arenenud laiuva võraga. Paljud suurte puude alla või kõrvale istutatud noortest puudest on ühekülgse või mingisse suunda välja veninud võraga või kängunud ladvaga.

Haljastuslikult väärtuslikuks tuleb pidada suure ja enam-vähem korrapärase võraga heas tervislikus seisundis puud. Selliseid puid on uuritud alal 19 (puude üldarvust u 17.1 %), enamik neist on vanemate istutusperioodide esindajad.

Püsivas seisundis, kuid ühekülgse või välja veninud võraga puud, samuti mõõdukalt mädanikest kahjustunud puud, nõrga harude ühendusega puud, kuivanud okstega puud, mis vajavad jälgimist, on haljastuslikult olulised, selliseid on uuritud alal 56 (puude üldarvust u 50.5 %).

Halvas tervislikus seisundis või rõhutatud olekus suuremate puude all (IV väärtusklass) on 35 puud (puude üldarvust u 31.5 %).

Praegu võib ohtlikuks pidada ja tuleks likvideerida (V väärtusklass) üks suure vigastusega hobukastan lõunapoolse kanali jalgteede ääres (puude üldarvust 0.9 %).

Kui 1930-datel aastatel istutamisel 5 m vahekaugusest kõigis ridades kinni peeti, siis on praeguseks hävinud ridades peaaegu 2/3 puudest (rea pikkus u 250 jm, 2 rida paikneb kanalitest väljaspool jalgteede servas ja üks rida seespool kanalite servas, kokku 6 rida puid, ridade kogupikkus 1500 jm, puid ridades 5 m vahekaugusega 300).

Puude vahekaugus ridades pole siiski üheselt määratav. 1800. aasta Kadrioru plaanil oli puude vahekauguseks reas keskmiselt 7.3 m, 1829. a. plaanil 4.5 m, Kuphaldi plaanil 1897 6.2 m.

Järeldused

- Kadrioru pargi Alumise aia ringkanalite servas olevate puude kasvutingimused jalgradade servas on halvad, kuna puude toitumispind (veekogumisala) on väike ja vähemalt põua-aastatel on puud veepuuduses. Puude kasvades ja mõõtmete suurenedes suureneb jätkuvalt puude veevajadus ning puud nõrgestuvad järjest enam. Enam mõjutab veepuudus nooremaid puid, millel on väiksemad juurekavad.
- Kõige enam on nõrgestunud olekus puid harilike hobukastanite hulgas. On prognoositav, et hobukastanite tervislik seisund halveneb aasta-aastalt veelgi, kuna nõrgestunud puud ei suuda kompenseerida mädanike tekitatud kahjustusi. Puidu ehitusest ja harude kinnitumise iseärasuste tõttu muutuvad mitmed hobukastanite harud lähitulevikus murdumisohtlikuks.

- Prognositavalt võivad veel hulk aastaid püsida vanemad puud, eelkõige harilikud pärnad, mis kasvueelset omades on kasvatanud suuremad võrad ja juurekavad ning kasutavad suuremat toitumispinda.
- Heas kuni rahuldavas seisundis on tammed ja jalakad Alumise aia kanali lõunaharust sees pool.
- Uute puude istutamine ridadesse välja langenute asemele suurte puude vahele ja alla pole otstarbekas, kuna isegi kasvukoha ettevalmistamisel tugevdatud kasvualusel ja kastmissüsteemiga varustatult jääb alles vanade puude (külge-)vari, mis põhjustab noorte puude ebaühtlast kasvu. Ridade ühtluse saavutamine noorte puude vahele istutamisel pole võimalik.
- Kanalitest sissepoole uute puude istutamine, eriti põhjapoolse kanaliharude serva, on raskendatud, kuna Alumise aia siseosa puud tekitavad olulist varju ja noored puud võivad kiratsema jääda.

Soovitused

- Arvestades Kadrioru pargi Alumise aia alleede esinduslikku asukohta, tuleks lähiajal kanalitest väljapoole jäävate jalgteede servas olevad kaks puuderida tervikuna uuesti rajada, kuna ridadest on välja langenud suur hulk puid, oluline osa säilinud puudest on nõrgestunud või haigustest kahjustunud ning ridade täiendamisega vajalikku ühtlast puude rütmi pole võimalik saavutada.
- Kanalitest sissepoole jäävad puude read tuleks asendada siis, kui selgub kogu Alumise aia edasine kasutusrežiim. Seniks tuleks jätkata Alumise aia siseosas puude hooldust ja likvideerida vajadusel ohtlikud puud.

Tallinnas, 10.02.2013

Koostajad:

O. Abner, dendroloog, tel. 56651312; olevab@hot.ee
S. Järve, arborist, tel. 5526626; sulev.jarve@tallinnlv.ee